

# SPIS TREŚCI

## Rozdział 1

|                                                                        |          |
|------------------------------------------------------------------------|----------|
| <b>KRAJOZNAWSTWO – SENS I WARTOŚĆ</b>                                  | <b>9</b> |
| 1.1. Pojęcie krajoznawstwa                                             | 9        |
| 1.2. Krajoznawstwo a nauka                                             | 16       |
| 1.3. Krajoznawstwo a turystyka                                         | 19       |
| 1.4. Misja i cele krajoznawstwa                                        | 22       |
| 1.5. Formy i kierunki pracy krajoznawczej                              | 27       |
| 1.6. Reguły popularyzacji krajoznawstwa                                | 29       |
| 1.7. Działalność krajoznawcza jako narzędzie edukacji                  | 31       |
| 1.8. Funkcje społeczno-kulturowe działalności krajoznawczej            | 36       |
| 1.9. Postawa krajoznawcza                                              | 43       |
| 1.10. Oblicze współczesnego krajoznawstwa i jego rola w społeczeństwie | 47       |

## Rozdział 2

|                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>MIGAWKI Z DZIEJÓW POLSKIEGO KRAJOZNAWSTWA</b>                    | <b>52</b> |
| 2.1. Średniowieczne opisy krain i kronikarstwo                      | 53        |
| 2.2. Renesans – poszukiwanie wiedzy                                 | 55        |
| 2.3. Barok                                                          | 57        |
| 2.4. Inicjatywy okresu oświecenia                                   | 59        |
| 2.5. Pasjonaci doby romantyzmu                                      | 63        |
| 2.6. Kształtowanie się zorganizowanego ruchu krajoznawczego         | 69        |
| 2.6.1. Pozytywistyczne prądy społeczne w dziedzinie wiedzy o kraju  | 70        |
| 2.6.2. Towarzystwo Tatrzańskie – pionier krajoznawstwa i turystyki  | 73        |
| 2.6.3. Inne stowarzyszenia wędrownicze                              | 76        |
| 2.7. Krajoznawstwo na początku XX w.                                | 78        |
| 2.7.1. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze                             | 79        |
| 2.7.2. Turystyczno-krajoznawcze organizacje studenckie              | 82        |
| 2.7.3. Inne inicjatywy popularyzujące krajoznawstwo                 | 83        |
| 2.8. Krajoznawstwo w Drugiej Rzeczypospolitej                       | 85        |
| 2.8.1. Uwarunkowania rozwoju krajoznawstwa w okresie międzywojennym | 85        |
| 2.8.2. Kierunki rozwoju krajoznawstwa w II RP                       | 87        |
| 2.8.3. Główne rysy działalności towarzystw krajoznawczych w II RP   | 95        |

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| 2.8.4. Krajoznawstwo w środowisku młodzieżowym                        | 98  |
| 2.8.5. Inne organizacje turystyczno-krajoznawcze                      | 101 |
| 2.9. Krajoznawstwo w latach 1945–1989                                 | 102 |
| 2.9.1. Warunki rozwoju działalności turystyczno-krajoznawczej w PRL   | 102 |
| 2.9.2. Specyfika działalności programowej PTTK w PRL                  | 106 |
| 2.9.3. Działalność turystyczno-poznawcza w różnych środowiskach w PRL | 110 |
| 2.10. Nowe trendy w krajoznawstwie przełomu tysiącleci                | 116 |

## Rozdział 3

|                                                         |     |
|---------------------------------------------------------|-----|
| <b>KRAJOZNAWSTWO A REGIONALIZM</b>                      | 120 |
| 3.1. Regionalizm i jego dążenia                         | 121 |
| 3.2. Idea regionalizmu w odniesieniu do krajoznawstwa   | 123 |
| 3.3. Kierunki współczesnego regionalizmu krajoznawczego | 125 |
| 3.4. Mała ojczyzna                                      | 127 |
| 3.5. Edukacja regionalna                                | 128 |

## Rozdział 4

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>FUNKCJONOWANIE KRAJOZNAWSTWA</b>                              | 134 |
| 4.1. Organizatorzy i promotorzy krajoznawstwa                    | 134 |
| 4.2. Kierunki działalności krajoznawczej w PTTK                  | 140 |
| 4.3. System oświaty i organizacje młodzieżowe                    | 145 |
| 4.3.1. Krajoznawstwo we współczesnej szkole                      | 145 |
| 4.3.2. Harcerstwo                                                | 149 |
| 4.4. Wybrane środowiska zaangażowane w popularyzację dziedzictwa | 151 |
| 4.4.1. Kościoły i dziedzictwo religijne                          | 151 |
| 4.4.2. Wojsko Polskie i dziedzictwo militarne                    | 154 |
| 4.4.3. Wybrane stowarzyszenia                                    | 157 |
| 4.5. Muzea, centra interpretacji i atrakcje tematyczne           | 158 |
| 4.6. Wybrane placówki kultury                                    | 169 |
| 4.7. Ośrodki edukacji ekologicznej i środowiskowej               | 171 |
| 4.8. Obszary leśne i chronione oraz osobliwości przyrodnicze     | 173 |

## Rozdział 5

|                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------|-----|
| <b>UDOSTĘPNIANIE I UPRZYSTĘPNIANIE DZIEDZICTWA</b>          | 180 |
| 5.1. Walory krajoznawcze                                    | 181 |
| 5.2. Dziedzictwo i jego rola społeczna                      | 185 |
| 5.3. Pozyskiwanie danych krajoznawczych                     | 192 |
| 5.4. Udostępnianie przestrzeni i obiektów dla krajoznawstwa | 198 |

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.4.1. Szlaki turystyczne linearne                                    | 199 |
| 5.4.2. Ścieżki edukacyjne                                             | 207 |
| 5.4.3. Trasy miejskie                                                 | 208 |
| 5.4.4. Szlaki tematyczne                                              | 211 |
| 5.5. Uprzyszczenie walorów krajoznawczych – interpretacja dziedzictwa | 216 |
| 5.5.1. Zasady uprzczenia dziedzictwa                                  | 218 |
| 5.5.2. Plan uprzczenia waloru krajoznawczego                          | 223 |
| 5.5.3. Przewodnictwo                                                  | 227 |
| 5.5.4. Żywa interpretacja                                             | 233 |
| 5.6. Program krajoznawczy imprezy zorganizowanej                      | 234 |
| 5.6.1. Zasady programowania krajoznawczego imprezy                    | 235 |
| 5.6.2. Zajęcia plenerowe, wycieczki krajoznawcze, gry terenowe        | 236 |

## Rozdział 6

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| <b>SPOSOBY I ŚRODKI UPOWSZECHNIANIA KRAJOZNAWSTWA</b> | 242 |
| 6.1. Słowo wypowiedane                                | 246 |
| 6.2. Przekaz pisemny                                  | 251 |
| 6.3. Przekaz wizualny                                 | 256 |
| 6.4. Przekaz audiowizualny                            | 263 |
| 6.5. Media elektroniczne                              | 266 |
| 6.6. Aplikacje na bazie pozycjonowania satelitarnego  | 268 |
| 6.7. Odznaki krajoznawcze                             | 272 |
| 6.8. Krajoznawstwo dla dzieci                         | 274 |
| 6.9. Krajoznawstwo osób o specjalnych potrzebach      | 278 |

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| <b>WAŻNIEJSZE POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE</b> | 285 |
|-------------------------------------------|-----|

|               |     |
|---------------|-----|
| <b>INDEKS</b> | 287 |
|---------------|-----|